

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi neuvoston asetuksen (EY) N:o 1217/2009 muuttamisesta maatalouden kirjanpidon tietoverkon muuntamisesta maatilojen kestävyiden tietoverkoksi

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi neuvoston asetuksen (EY) N:o 1217/2009 muuttamisesta maatalouden kirjanpidon tietoverkon muuntamisesta maatilojen kestävyiden tietoverkoksi (U 68/2022 vp): Asia on saapunut maa- ja metsätalousvaliokuntaan lausunnon antamista varten. Lausunto on annettava suurelle valiokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- neuvotteleva virkamies Vesa Kahilampi, maa- ja metsätalousministeriö
- maatalousekonomisti Antti Unnaslahti, maa- ja metsätalousministeriö
- ryhmäpäällikkö Heidi Pokki, Luonnonvarakeskus
- tutkimusjohtaja Juha Lappalainen, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- ProAgria Keskusten Liitto ry

Valiokunta on saanut ilmoituksen, ei lausuttavaa:

- Ruokavirasto
- Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC ry

Valiokunnan lausunto MmVL 24/2022 vp

VALTIONEUVOSTON KIRJELMÄ

Ehdotus

Pääasiallinen sisältö

Ehdotuksessa esitetään muutoksia ja laajennuksia maatalouden kirjanpidon tietoverkkoa koskevan asetuksen (EY) N:o 1217/2009 useisiin artikloihin, jotta FADN-tietoverkko voidaan muuntaa FSDN-tietoverkoksi. (1, 2, 3, 4, 5, 5 a, 5 b, 6, 7, 8, 16, 17, 19 ja 19 a artiklat). Useissa artikloissa keskeinen muutos on FADN-käsitteen muuttaminen FSDN-käsitteeksi.

Ehdotuksessa FADN -tietojenkeruun soveltamisala laajenee FSDN -muutoksessa kattamaan taloudellisen ulottuvuuden lisäksi myös ympäristöulottuvuuden ja sosiaalisen ulottuvuuden. Järjestelmän yritystasolla kerättävää muuttujasisältöä laajennetaan tämän mukaisesti. Muuttujamäärä ja sisältö sekä laajuus tarkentuvat myöhemmin perusasetuksen nojalla annettavissa delegoidussa asetuksessa ja toimeenpanoasetuksessa (1 artikla).

Sosiaalisen ulottuvuuden mukaanotto tarkoittaa sitä, että tiedonkeräys kohdistuu yritystason tietojen lisäksi entistä enemmän luonnollisiin henkilöihin ja oikeushenkilöihin (2 artikla).

Useimmissa EU:n jäsenvaltioissa FADN/FSDN-tehtävää ei lakisääteisyudesta huolimatta katsota tilastotuotannoksi. Suomessakaan FADN-toimintaa ei sääntele tilastolaki eivätkä siksi tilastoviranomaisten keräämät yrityskohtaiset aineistot ole käytettävissä FADN-aineiston tuottamiseen. Ehdotuksen mukaan FSDN-aineiston keräämisestä vastaavat viranomaiset voisivat käyttää näitä muita datalähteitä FSDN-aineiston koostamisessa (4 artikla). Kun jo kerättyjä aineistoja ja rekistereitä voidaan käyttää uudelleen, ehkäistään samalla myös maatalousyrittäjien vastausrasitteen kasvua.

Ehdotuksen mukaan muutoksessa luovuttaisiin maatalousyrittäjien anonymiteetistä. Aineistojen mukana komissiolle toimitettaisiin yritysten tilatunnisteet. Näin mahdollistettaisiin monien muiden EU:hun kerättyjen yritystason aineistojen liittäminen FSDN-aineistoon sekä myös aineiston jakaminen EU-tasolla (4, 8, 16 artiklat).

Ehdotuksessa maatalousyrittäjät veloitettaisiin osallistumaan tietoverkkoon ja toimittamaan nykyisin toimittamiensa taloustietojen lisäksi myös ympäristöä ja sosiaalisia näkökohtia koskevat tiedot. Laajennuksen jälkeen järjestelmää kutsuttaisiin FSDN-tietoverkoksi. Asetusehdotuksen mukaan jäsenvaltiot voisivat kansallisella lainsäädännöllä puuttua mahdollisiin tietojen toimittamisen laiminlyönteihin (5 artikla). Osalla jäsenvaltioista FADN-toiminta on jo tällä hetkellä katsottu tilastotuotannoksi ja velvoittavan maatalousyrittäjiä osallistumaan toimintaan. Maatalousyrittäjien halukkuutta toimittaa aineistot voitaisiin lisätä kansallisin toimin mm. maksamalla FSDN-tiloille korvausta kansallisista varoista sekä toimittamalla heille yrityskohtaisia raportteja ja erilaisia vertailuraportteja (7 artikla). Näitä raportteja voitaisiin hyödyntää myös maatalousyrittäjien ostamissa neuvontapalveluissa.

Ehdotuksessa ei oteta kantaa jäsenvaltioille aineistotoimituksista maksettavan peruskorvauksen tasoon. Mikäli jäsenvaltio toimittaa kansallisella tai FSDN-alueella vähemmän kuin 80 pro-

Valiokunnan lausunto MmVL 24/2022 vp

senttia tavoitteeksi asetetusta tila-aineistomäärästä, kasvaa sanktio eli peruskorvausleikkaus 50 prosenttiin (19 artikla).

Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto näkee FADN-järjestelmän laajennuksen FSDN-järjestelmäksi yleisesti ottaen kannatettavana. Valtioneuvoston mukaan kestävyysulottuvuuden mukaanotto laajentaisi mahdollisuuksia hyödyntää järjestelmää kestävyyttä koskevissa tarkasteluissa ja mahdollistaisi myös talousvaikutusten ja ympäristövaikutusten yhteistarkastelun.

Valtioneuvoston mukaan yrittäjien vapaaehtoiseen osallistumiseen ja mahdollisimman suureen anonymiteettiin perustuva järjestelmä varmistaisi parhaiten laadukkaan ja tilamäärältään riittävän kattavan FSDN-aineiston tuottamisen.

Valtioneuvosto suhtautuu varauksellisesti kirjanpitoaineistojen anonymiteetin heikentämiseen. Tilatunnisteiden toimittaminen kirjanpitoaineistoissa voisi vaarantaa tietoja toimittaneiden tietosuojaa.

Valtioneuvosto suhtautuu aineistojen tutkimuskäytön laajentamiseen myönteisesti, kunhan tietosuojan tasosta huolehditaan riittävällä tavalla. Tietosuojan korkea taso on edellytys vapaaehtoisen järjestelmän jatkamiselle.

Valtioneuvosto suhtautuu varauksellisesti tietoverkkoon osallistumisen muuttamiseen maatalousyrittäjille pakolliseksi. Valtioneuvosto näkee, että tietoverkkoon osallistumisen muuttaminen pakolliseksi maatalousyrittäjille voisi johtaa velvoittavasta lainsäädännöstä huolimatta FSDN-tilamäärän laskuun sekä tietoa-aineiston laadun heikkenemiseen.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Komission asetusehdotus koskee olemassa olevan maatalouden kirjanpidon tietoverkon muuntamista maatilojen kestävyden tietoverkoksi. Maatalouden kirjanpidon tietoverkko (FADN) on yli 80 000 maatilalta vuosittain saatavien mikrotaloudellisten ja kirjanpitotietojen lähde, jota laajennetaan komission ehdotuksen myötä Pelloilta pöytään -strategian mukaisesti uudeksi maatilojen kestävyttä koskevaksi tietoverkoksi (FSDN, Farm Sustainability Data Network). Ehdotuksen mukaan tietojenkeruun soveltamisala laajenee kattamaan taloudellisen ulottuvuuden lisäksi myös ympäristöulottuvuuden ja sosiaalisen ulottuvuuden. Maa- ja metsätalousvaliokunta on Pelloilta pöytään -strategiasta antamassaan lausunnossa korostanut, että kaikkien strategian mukaisten toimenpiteiden tulee perustua luotettaviin tietoihin eri jäsenmaiden lähtötasoista ja tieteelliseen arvioon toimenpiteiden vaikutuksista (MmVL 18/2020 vp — E 83/2020 vp). Maatalouden kirjanpidon tietoverkon laajentamisen tavoitteena on järjestelmän roolin vahvistaminen päätöksenteossa, tutkimuksessa, arvioinnissa ja politiikka-analyysissä, mitä valiokunta pitää lähtökohtaisesti kannatettavana.

Maa- ja metsätalousvaliokunta toteaa, että Suomessa maatalouden kannattavuuskirjanpidolla on pitkät perinteet, ja kirjanpidon pohjalta myös yrityksille on toimitettu raportteja vuodesta 1912

Valiokunnan lausunto MmVL 24/2022 vp

lähtien. Aineiston kerääminen työllistää merkittävästi mukana olevia maatiloja, mutta toisaalta antaa tilojen käyttöön erittäin kattavan aineiston vertailutietoineen oman tilan kannattavuudesta. FADN-järjestelmään osallistuminen on ollut jäsenvaltioiden maatalousyrittäjille vapaaehtoista, mikä on nähty edellytyksenä laadukkaan aineiston tuottamiselle. Ehdotuksessa esitetään, että valintasuunnitelman mukaan kirjanpitolaksi valittu maatila olisi jatkossa velvollinen toimittamaan tietoja. Maa- ja metsätalousvaliokunta katsoo valtioneuvoston kannassa esitetyn mukaisesti, että maatilojen vapaaehtoinen osallistuminen tietoverkon toimintaan varmistaa parhaiten laadukkaan ja riittävän kattavan aineiston tuottamisen. Valiokunta ei näin ollen kannata komission ehdotusta tietoverkkoon osallistumisen muuttamisesta yrittäjille pakolliseksi.

Nykyisessä FADN-järjestelmässä yritysaineistot on toimitettu komissiolle tunnisteettomina. Komissio ehdottaa luopumista kerätyn tiedon anonymiteetistä siten, että jatkossa aineistossa toimitettaisiin myös tilatunnisteet. Valtioneuvoston kirjelmässä todetaan, että ehdotus voi tältä osin heikentää tilojen luovuttamien taloustietojen ja muiden tietojen tietosuojaa. Valiokunta pitää välttämättömänä, että tietosuojaan korkeasta tasosta huolehditaan eikä sitä vaaranneta aineistojen anonymiteettiä heikentämällä. Valiokunta korostaa, että ehdotettu pakollisuus ja tietosuojaan mahdollinen heikkeneminen yhdessä vähentäisivät todennäköisesti viljelijöiden halukkuutta liittyä kannattavuuskirjanpito toimintaan, mikä voi puolestaan heikentää tietoaaineiston laatua. Laajennettaessa maatalouden tietoverkkoa on tärkeää huolehtia uusien tilastoaiheiden yhdenmukaisuudesta ja vertailukelpoisuudesta.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Maa- ja metsätalousvaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan korostaen edellä esitettyjä näkökohtia.

Helsingissä 13.10.2022

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Anne Kalmari kesk
varapuheenjohtaja Ritva Elomaa ps
jäsen Markku Eestilä kok
jäsen Seppo Eskelinen sd
jäsen Janne Heikkinen kok
jäsen Mikko Lundén ps
jäsen Jari Myllykoski vas
jäsen Anders Norrback r
jäsen Raimo Piirainen sd
jäsen Jenni Pitko vihr
jäsen Piritta Rantanen sd
jäsen Arto Satonen kok
jäsen Jenna Simula ps

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Tuire Taina